

В предлагаемой статье раскрыто значение интеграции различных дисциплин в подготовке будущего учителя музыки к различным видам музыкальной деятельности. Показано ряд дисциплин, которые способствуют качественной подготовке будущего специалиста.

Ключевые слова: *интеграционный процесс, музыкальное искусство, полифункциональная деятельность.*

The article explores the importance of integration of various disciplines in the future music teacher training in different kinds of musical activity. It presents the number of disciplines that contribute to quality training of future specialists.

Key words: *integration process, art of music, polyfunctional activities.*

УДК 378.4:78

Кондратенко Г.Г.,

*заступник директора Інституту мистецтв
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук*

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ
УНІВЕРСИТЕТУ

У статті розглядається специфіка формування творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва в освітньому середовищі університету. Проаналізовано форми, технології розвитку творчої особистості, наступність аудиторної

та позааудиторної діяльності. Розглянуто різноманітні творчі завдання у процесі вивчення методики музичного виховання. Доведена роль мистецького середовища у формуванні творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: *творча особистість, майбутній вчитель музичного мистецтва, освітнє середовище університету.*

Постановка проблеми. У час цифрових технологій та освітньої революції в Україні докорінних реформ вимагає система вищої освіти. Чимало комбінаторних та модифікаційних нововведень останніх десятиліть посилили знаннєву парадигму та впровадження компетентнісного підходу. На сучасному етапі актуалізується значення аксіологічного та середовищного підходів, відповідно до яких система цінностей особистості визначає суспільну та індивідуальну значущість засобів, результатів і наслідків майбутньої професійної діяльності, а професійно-особистісне становлення майбутнього вчителя відбувається в освітньому середовищі університету.

Нових підходів вимагає також фахова підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва, який має стати не лише компетентним, але і творчим успішним педагогом, має бути не просто транслятором важливої професійної інформації, а і бути готовим формувати ціннісний світогляд у дітей та молоді крізь призму музичного мистецтва, здатним формувати різнобічно розвинену духовну творчу особистість. Аксіологічний підхід стає умовою підвищення якості освіти, адже цінності визначають основні вектори поведінки і професійного становлення.

Підготовка викладачів нової генерації відповідно до викликів сучасності — активних, творчих, компетентних — має здійснюватися в університетському середовищі, яке також має суттєво трансформуватися. Освітні реформи мають відбутися не тільки в удосконаленні методик викладання, розробці інноваційних технологій, а й у зміні мислення як педагогів, так і студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі формування творчої особистості присвячені дослідження В. Андреева,

В. Загвязинського, В. Кан-Калика, О. Киричук, П. Кравчук, В. Моляко, С. Сисоевої та інших. Творчий розвиток майбутнього вчителя музичного мистецтва вивчали С. Ковальова, Т. Стратан, Н. Ткачова, В. Ульянова, І. Цмур та ін.

Питаннями впливу середовища на розвиток особистості займалися М. Братко, А. Данилюк, Т. Мальковська, Л. Никандров, О. Реброва, М. Скаткін, А. Хуторської, В. Ясвін.

Мета статті — проаналізувати специфіку формування творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва в освітньому середовищі університету.

Виклад основного матеріалу. Вимоги сучасності спонукають розглядати процес формування і розвитку творчої індивідуальності кожного студента як ключову умову їх подальшої успішної професійної діяльності. Академічна система освіти у поєднанні з інноваційними процесами спрямовані на підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, в тому числі на засадах аксіологічного підходу. Разом із тим, спостерігається недостатня розробка змісту професійно-особистісної технології, спрямованої на формування цінностей освітнього середовища університету. Сучасні реалії вимагають вивчення питань формування творчої особистості в освітньому мистецькому середовищі університету, де спостерігаються принципово нові умови функціонування, що забезпечує якісний рівень підготовки конкурентоздатних музикантів-педагогів. Успішне засвоєння ціннісного нормативного досвіду суспільства і професії сприяє формуванню власного досвіду діяльності, творчості, спілкування. Саме мистецьке середовище є умовою ефективного формування професійно-особистісного ціннісного ядра майбутнього фахівця, де глобальним є вплив музичного мистецтва на формування та переживання духовних цінностей, втілених у художні образи, а також здатності до творчої самореалізації.

Професійну освіту майбутні вчителі музичного мистецтва отримують, опановуючи спеціальність «Музичне мистецтво» в класичних або педагогічних університетах. Комплексне формування музичної та педагогічної складових освітнього процесу надають можливості підготовки унікального педагога-музиканта, який поєднує виконавську, викладацьку та управлінську діяльності. Така багатопрофільність на сучасному етапі доповнюється

чималою кількістю спеціалізацій, які дають майбутньому вчителю музичного мистецтва більше можливостей для самореалізації та успішного працевлаштування. Враховуючи специфічність творчого середовища педагогічної діяльності, **пов'язаної з навчанням** і вихованням засобами музичного мистецтва, особливого значення набуває формування і розвиток творчої особистості майбутнього фахівця-музиканта.

В освітньому процесі активне опанування фаху передбачає формування творчих якостей особистості, що реалізується в самостійності та креативності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

С. Сисоева визначає творчу особистість як «суб'єкт творчих соціальних відносин та продуктивної творчої діяльності [5, 267]. Фундаментом творчої особистості є її креативність, детермінантою якої виступає творча активність індивіда у її визначенні як нестимульованої зовні пошукової і перетворюючої діяльності».

Освітнє мистецьке середовище спонукає до творчого самовираження, створює можливості творчої співпраці між педагогами і студентами, представниками різних видів мистецтва. Воно формує відповідні уміння, які дозволяють передавати власні знання, цінності, емоції та розуміти інших суб'єктів творчого середовища.

М. Братко дає авторське трактування феномену «освітнє середовище» Вона визначає його як «загальний, сукупний, об'єднаний, інтегральний, цілісний чинник розвитку і становлення особистості, що відіграє значну роль у модифікації її поведінки, яка розгортається внаслідок запланованих і незапланованих впливів середовища, взаємодії особистості з його складовими» [1]. Дослідниця акцентує увагу на тому, що освітнє середовище вищого навчального закладу являє собою «багатосуб'єктне та багатопредметне системне утворення, що цілеспрямовано впливає на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, забезпечуючи його готовність до професійної діяльності та/або продовження навчання, успішного виконання соціальних ролей та самореалізації у процесі життєдіяльності» [1].

Ю. Мировська зазначає, що творче середовище характеризується «системністю взаємозв'язків його об'єктів, цілісністю, естетичною функціональністю, організаційною зумовленістю інтеграцією мистецтва та діалогової взаємодії його представників». Вона зазначає важливість творчого характеру середовища вищого навчального

закладу, що забезпечується «системою умов у освітньому закладі, прагненням педагогів, які повинні сприяти якомога повнішому розкриттю здібностей, інтересів, нахилів студентів, спричиняти до саморозвитку, самореалізації особистості, передбачати розвиток умінь, творчої активності, ініціативи». Не менш важливим є «націлена на творчу та пізнавальну діяльність група, частиною якої стає кожний студент» [1].

Зазначимо, що визначальним є загально сприятлива атмосфера в університеті, спрямована на індивідуальну траєкторію розвитку кожного студента та уміння працювати в команді, на сприяння кожному у розробці власних проєктів у ролі автора, виконавця, режисера, музиканта-педагога, співучасника творчого процесу в різних видах мистецтва. Ці принципи сприяють виробленню позитивного ставлення до освітнього процесу, формують активність та навчальну позитивну амбітність студентів, спрямованість на успішність та результативність у виконавській, педагогічній діяльності та комунікації.

Формування творчої особистості вчителя музичного мистецтва, реалізація його творчих здібностей та розвиток індивідуального стилю діяльності вимагають пошуку нових засобів на основі такої випереджальної парадигми мистецької освіти, де пріоритетним є формування інноваційного творчого мислення. Музикант-педагог нового покоління — успішний професіонал, творчий лідер і менеджер, звільнений від стереотипів, який вміє самоудосконалюватись і працювати в команді. Успішність вчителя визначається його реалізованістю. Підготовка такого успішного музиканта-педагога — спільна мета як педагогів, так і студентів, об'єднаних системою цінностей та комплексом дій у напрямку до вдалого майбутнього результату. Тому важливим доповненням до всіх складових професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є опанування стратегією успішної людини з урахуванням комунікаційної формули у вигляді тріади «викладач–студент–учень».

Пропонуємо розглянути етапи формування творчої особистості успішного вчителя-музиканта, які можна трактувати як певний навігатор у роботі для студента:

Перший етап. Самооцінка (зрозуміти свою цінність, оцінити свої творчі можливості).

Другий етап. Зростання професіоналізму (реалізувати свою цінність, сформувати правильні моделі поведінки). Вироблення позитивних звичок у навчанні. Дотримання позитивних слоганів: «Добре вчитись престижно», «Соромно бути гірше інших», результатом яких буде гарний імідж, радість, авторитет. Особиста зацікавленість не тільки результатами, а і процесом навчання. Спрямування освітнього процесу з негатива на позитив (створення ситуацій успіху), мета якого стати кращим виявленням себе.

Третій етап. Рекламування і продюсування себе (участь у творчих фестивалях і конкурсах, розробка індивідуального стилю викладання, виконання, розміщення відеоматеріалів своєї творчої діяльності у соціальних мережах тощо).

Четвертий етап. Постійне творче самовдосконалення у процесі занять з виконавських та теоретичних дисциплін, тренінгів он-лайн, оф-лайн.

Видатний піаніст Г.Г. Нейгауз писав: «Хрестоматійна методика, яка дає переважно рецептуру, так звані тверді правила, нехай навіть вірні та перевірені, назавжди залишиться лише примітивною, першопочатковою, спрощеною, такою, яка потребує під час зіткнення з реальним життям щохвилинного розвитку, домислення, уточнення, оживлення, одним словом, дидактичного перетворення» [4].

Формування творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва в освітньому середовищі університету здійснюється в різних формах організації — в аудиторній та позааудиторній, серед яких відіграють значну роль заняття з методики музичного виховання — своєрідного «тренажера» для студентів. Специфіка цієї дисципліни полягає у синтезі виконавського і педагогічного компонентів, де втілюються різноманітні методики — методика роботи з дитячими голосами, гри на інструментах, диригування тощо.

Підкреслимо результативність проведення занять з методики музичного виховання у формі творчої майстерні — інтенсивної технології навчання, яка включає кожного із учасників у самобудову знань через самостійне вирішення творчих завдань і критичне ставлення до інформації, яку отримує від викладача. Відбувається комплексне формування фахових компетентностей: методичної, психолого-педагогічної, виконавської, комунікативної та медіакомпетентності.

Формат творчої майстерні може включати елементи різних технологій, серед яких найрезультативнішими ми визначаємо: особистісно-орієнтовану технологію на компетентнісних засадах, проектно, ігрову та мультимедійну технології.

Творчому розвитку педагога-музиканта сприяє використання інтерактивних конспектів уроків музичного мистецтва, музичних флеш-ігор, відеофільмів, презентацій; творчих завдань зі створення медіа-супроводу до уроку музичного мистецтва — презентацій уроку та флеш-анімацій до пісні; створення власного ресурсного центру електронних посібників, програм.

Серед царини комп'ютерних та цифрових технологій важливою і незамінною залишається особистісно-орієнтована технологія, коли у творчих тренінгах треба навчити студентів спілкуватись, виходити з різних педагогічних ситуацій, моделювати навчальний процес і передбачати його результати.

Семінари-тренінги можна проводити з різних тем з методики викладання музичного мистецтва, серед яких: розробка алгоритму та проведення слухання — сприймання музики як фрагменту уроку музичного мистецтва; розучування хорового твору з визначенням оптимальних методів і прийомів роботи як фрагменту уроку музичного мистецтва; аналіз відеофрагментів уроків музичного мистецтва та позакласних заходів тощо.

Активізації творчого мислення сприяють творчі завдання: розробка авторської програми з музичного мистецтва; написання есе на актуальні теми музичної педагогіки та виховання; розробка завдань для розвитку дитячої творчості в різних видах музичної діяльності. До того ж, студенти мають виконати ті творчі завдання, які запропоновані у підручниках для дітей (відповідно до діючих програм).

Наведемо приклади деяких творчих завдань, запропонованих для учнів 6 класу відповідно до програми «Мистецтво»: «Уявіть себе режисером постановки кантати «Карміна Бурана» просто неба й опишіть особливості своєї сценічної трактовки», «Поекспериментуйте зі звуками фортепіано або іншого інструмента, створюючи музичні ескізи на тему «Гра хвиль», «Колективно створіть Гімн класу» [2]. Виконання таких завдань сприяють розвитку креативності і самостійності, готують до подальшої професійної діяльності крізь призму дитячої творчості.

Проектна діяльність передбачає набуття знань та вмінь у ході планування й виконання практичних завдань (проектів), що поступово ускладнюються. Проектна технологія має забезпечити високий рівень знань, уміння самостійно набувати і застосовувати їх на практиці; розвивати кожного студента як творчу особистість, здатну до практичної роботи; залучати всіх до активної творчої діяльності; грамотно працювати з музичним матеріалом.

Серед найбільш популярних є проектування фрагменту уроку музичного мистецтва та презентація його в групі студентів; підбір музичного матеріалу та розробка сценарію позакласного сценічного заходу.

На прикладі запропонованих мистецьких проектів відповідно до діючої програми «Мистецтво» [2]. Студентам доречно підготувати власні проекти. Мистецький проект «На крилах пісні» передбачає виконання наступних завдань: «Оберіть і дослідіть творчість відомих вітчизняних виконавців народної, авторської або естрадної пісні. Підготуйте презентацію зі звучанням пісенних зразків. Обговоріть з однокласниками особливості музики, манеру співу» або «Знайдіть в Інтернеті твори мистецтва на міфологічні сюжети. Послухайте музику творів, які вас зацікавили найбільше, поділіться своїми враженнями з однокласниками. Проаналізуйте міфологічні образи. Створіть відповідні тематичні колекції». Виконання таких проектів готує майбутніх вчителів музичного мистецтва до професійної діяльності через активні форми роботи, які потім можна апробувати на педагогічній практиці. Відбувається формування умінь організації позитивної міжособистісної взаємодії, умінь і навичок виконання різних видів педагогічної діяльності у стандартних і нестереотипних навчально-виховних ситуаціях; умінь творчого мислення у процесі вирішення професійних завдань; навичок роботи у команді.

Позанавчальна діяльність має стати продовженням аудиторної, у вигляді творчих музично-сценічних форм (виконавської та театралізованої). Така діяльність стає результатом виявлення творчої активності та обдарованості кожного студента в умовах публічного сценічного виступу, виступає важливим засобом удосконалення музичної підготовки. Можливість самореалізації творчого потенціалу, професійної майстерності, набутої в процесі навчальних занять, участі в різноманітних творчих колективах реалізується

у різних формах музично-сценічної діяльності. Максимальне використання активного музикування учасників цих заходів, творча інтерпретація музичних творів у поєднанні з акторською майстерністю, синтез діяльності актора і музиканта сприяють розвитку творчої активності майбутнього вчителя, забезпечують основи сценічної майстерності, готують до майбутньої професійної діяльності в організації позакласної роботи, що у свою чергу удосконалює систему музичного виховання школярів.

Прикладами таких форм є фестивалі хорових колективів «Пісня скликає друзів», концерти «Малої філармонії», виступи на концертах корпоративного спрямування, конкурси авторської пісні тощо.

Студентською творчою лабораторією за принципом наступності між навчальною та позанавчальною діяльністю, в Інституті мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка став культурно-мистецький проект «Музичний антракт на Давидова». Своєрідністю його стало щотижнева презентація міні-програм з 5–7 концертних номерів різних стилів і жанрів у межах перерви між заняттями в концертному холі інституту. Позитивне комфортне середовище, доброзичливість глядачів (студентів і викладачів), камерність обстановки сприяли творчій самореалізації студентів як виконавців, акторів, ведучих, педагогів. Позитивний вплив такої форми очевидний, адже «Музичні антракти» дали можливість студентам різного рівня обдарувань у формі сценічного виступу удосконалюватись і реалізовуватись, створювати нові твори, їх інтерпретації у професійному мистецькому середовищі університету.

Висновки. Отже, формування творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва в освітньому середовищі університету має стати невід'ємною складовою професійної підготовки, включати ціннісний аспект та здійснюватися творчими педагогами. Середовищний підхід в аспекті мистецької освіти передбачає створення відповідного арт-середовища як певної умови формування творчої особистості. Не менш важливим є інтеграція всіх учасників освітнього процесу, які б, популяризуючи ціннісні орієнтири музичного мистецтва, творчо самореалізовувалися та формували духовну культуру молоді.

ДЖЕРЕЛА

1. Братко М.В. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу / М. Братко // Наукові записки / Ред. кол. : В.В. Радул, В.А. Кушнір та ін. — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. — Випуск 135. — С. 67–72.
2. Масол Л.М. Мистецтво (інтегрований курс) : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л.М. Масол. — К. : Видавництво «СВІТОЧ», 2014. — 208 с. : іл.
3. Мироська Ю. Створення творчого середовища як умова мотивації до формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії / Ю. Мироська // Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [редкол. : Побірченко Н.С. (гол. ред.) та ін.]. — Умань : ФОП Жовтий О.О., 2013. — Випуск 8. — Частина 1. — С. 214–220.
4. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры / Г.Г. Нейгауз. — М. : Музыка, 1988. — 120.
5. Сисоева С.О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури : Монографія / С.О. Сисоева. — К. : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. — 400 с.

В статье рассматривается специфика формирования творческой личности будущего учителя музыкального искусства в образовательной среде университета. Проанализированы формы, технологии развития личности, преемственность аудиторной и внеаудиторной деятельности. Рассмотрены различные творческие задачи в процессе изучения методики музыкального воспитания. Доказана роль художественной среды в формировании личности будущего учителя музыкального искусства.

Ключевые слова: творческая личность, будущий учитель музыкального искусства, образовательная среда университета.

The article deals with the specifics of a prospective music teacher's creative personality formation in the educational environment of the university. The forms, technologies of a creative personality development, succession of curricular and extracurricular activities are analyzed. The various creative tasks that are used in the process of musical education methodology study are considered. The role of the artistic environment in forming a prospective music teacher's creative personality is justified.

Key words: *creative personality, future music teacher, educational environment of the university.*

УДК 784.011.26:004.4'277.4:534.85:001.8

Кочержук Д.В.,

аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

НОВІТНІ ПРОГРАМИ ОБРОБКИ ГОЛОСУ ВОКАЛІСТА У СТУДІЇ ЗВУКОЗАПИСУ

Опис основних новітніх програм обробки голосу вокаліста є плановою схемою щодо методичних рекомендацій. У статті розглядаються основні програми обробки голосу, їх перелік, функції та вплив на якість звучання. Проаналізовано основні роботи науковців у фахових галузях: студійний звукозапис та естрадний спів.

Ключові слова: *естрадний спів, вокаліст, студія звукозапису, програми обробки голосу.*

Постановка проблеми. Система комп'ютеризації не стоїть на місці, а з дня у день керується новими поштовхами пошуку новітніх удосконалених систем не тільки в галузі ІТ-технологій, але й у галузі музичного мистецтва. З часом науковці, звукорежисери